

SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.registrator@regeringskansliet.se

Stockholm 2018-06-11

U2018/01224/S

Remissvar Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella ut- veckling. (SOU 2018:17)

Sammanfattning

- Sveriges Skolledarförbund delar utredarens analys att det svenska utbildningssystemet saknar ett ramverk som garanterar att lärare och rektorer ges förutsättningar att under yrkeskarriären utveckla de kompetenser de erövrat under respektive grundutbildning. Ett sådant ramverk är nödvändigt för att garantera hög kvalitet i undervisningen och en väl fungerande skolorganisation.
- Lärare och skolledare är två olika yrken med delvis skilda kunskapsbaser. Att tala om **ett** (1) gemensamt professionsprogram för de båda yrkena är irrelevant och riskerar att leda fel. Ska reformen bli framgångsrik är det avgörande att det av ramverket tydligt framgår att det handlar om ett (1) professionsprogram för lärare och ett (1) professionsprogram för skolledare och att dessa har olika upplägg och ser olika ut.
- Sveriges Skolledarförbund anser, i motsats till utredaren, att det i dagsläget är högst rimligt att grundläggande befattningsutbildning för skolledare sker i form av upphandlade uppdragsutbildningar.
- Skolledaryrket måste även i framtiden vara öppet för skickliga ledare med annan utbildningsbakgrund än lärarutbildning. Eventuella krav på förberedande skolledarutbildning får inte utformas så att detta inflöde av kompetens i praktiken försvåras avsevärt.
- Sveriges Skolledarförbund ser det som grundläggande att professionsprogrammen ska vila på en idé om progression i yrkeskunskapen hos lärare och skolledare. Utbildning på grundnivå ska därför inte ingå utan får, i likhet med idag, arrangeras på annat sätt.

1. Inledning

Sveriges Skolledarförbundet har länge drivit frågan om behovet av ett starkare ramverk för såväl skolledares som lärares professionella utveckling över hela yrkeskarriären. Förbundet var representerat i den Skolkommision vars förslag till stora delar ligger till grund för det föreliggande betänkandet. Representanter från förbundet har även medverkat i diskussioner inför framtagandet av detta betänkande. Förslagen som läggs är självklart utredarens egna.

Sveriges Skolledarförbundet ställer sig till stora delar bakom den verklighets- och problembeskrivning som utredaren presenterar. Under en lärar- respektive skolledarkarriär sker förändringar i ämnen, didaktisk forskning, ledarskapsforskning, samhällsfenomen, elevsammansättning m.m. som kräver att lärares och skolledares kunskaper och kompetens utvecklas och aktualiseras. De föreslagna professionsprogrammen har, enligt förbundet, stora möjligheter att kunna skapa en struktur för detta som saknas idag.

Skolledares och lärares fortbildning har under lång tid i alldeles för stor utsträckning reducerats till implementering av av regeringen beslutade reformer. Systematisk fördjupning i områden som har till huvudsakligt syfte att förstärka generell lärar- och/eller ledarskicklighet hos lärare och skolledare har blivit en bristvara. De föreslagna professionsprogrammen har potential att vända den utvecklingen.

Denna positiva grundinställning hindrar inte förbundet att ha synpunkter på enskilda delar av utredarens förslag. Förbundet kommenterar utredarens förslag i de delar där förbundet har generella utbildningspolitiska ståndpunkter eller där förslagen har koppling till skolledarprofessionen eller skolledares möjligheter att utföra sitt uppdrag på ett professionellt och framgångsrikt sätt.

2. Skolledare och lärare är skilda yrken och behöver skilda professionsprogram.

Sveriges Skolledarförbundet vill inledningsvis göra klart att förbundet har avsevärda svårigheter att relatera till utredarens benämning ”**ett** professionsprogram för lärare och rektorer”. Sveriges Skolledarförbundet har under hela utredningsprocessen utgått från och argumenterat för att ordet professionsprogram måste utläsas i plural, *ett* program för lärare och *ett* för rektorer.

Läraryrket och skolledaryrket är två skilda yrken med till viss del skilda kunskapsbaser. En genomgång av betänkandet och utredarens förslag ger starkt stöd för att konstruktionen ”ett professionsprogram för lärare och rektorer” i

själva verket är irrelevant. Det finns knappast någon del av det föreslagna ”professionsprogrammet för lärare och rektorer” som är gemensamt för de båda yrkesgrupperna.

För att minska risken för missförstånd och för att säkerställa kvalitet och relevans i alla delar av förslagen föreslår Sveriges Skolledarförbund att professionsprogram i fortsättningen benämns i plural. Ett professionsprogram för lärare och ett för skolledare. I föreliggande remissvar kommer Sveriges Skolledarförbund konsekvent att använda sig av den indelningen.

3. Kap 3 En samlad och drivande strategi för skolans lärare och rektorer.

Sveriges Skolledarförbund instämmer verkligen i utredarens konstaterande att hög lärarkvalitet i första hand handlar om att tillräckligt många välutbildade lärare är anställda i skolan, och i andra hand om att alla lärare och rektorer ska ges förutsättningar att under yrkeskarriären utveckla sin kompetens utöver grundutbildningen. Samt i konstaterandet att vi i dagsläget inte har ett fungerande system som garanterar detta. Det är mot den bakgrunden behovet av professionsprogram blir så tydligt.

Förbundet ser också mycket positivt på utredarens ställningstagande att prioritera att utveckla förslag på åtgärder som har bäring på lärares utveckling av ökad undervisningsskicklighet samt rektorers utveckling av ledarskap. Professionsprogrammet får absolut inte bli en kanal för intresseföreträdare av skilda slag att ge skolan ansvar för att lösa samhällsfrågor utifrån utgångspunkten att det är via skolan som vi kan nå barn och unga. Sådana inslag skulle allvarligt riskera legitimiteten för systemet.

4. Kap 4 Professionsprogrammets byggstenar

Utredaren skriver att syftet med professionsprogrammen är att säkerställa att lärare och rektorer får goda villkor för professionell utveckling och karriär. Genom professionsprogram vill utredaren dels säkerställa en hög kvalitet i verksamheten, dels en säkrad och gärna ökad attraktivitet i skolledar- och läraryrkena.

Sveriges Skolledarförbund ser att professionsprogrammen har stora möjligheter att påverka positivt både vad avser verksamhetskvalitet och yrkenas attraktivitet. Samtidigt finns det delar av förslaget där den dubbla strategin leder till otydligheter. Ett sådant exempel är att utredaren å ena sidan tydligt lyfter

fram den forskning som visar det kollegiala lärandets överlägsenhet när det gäller effektiv kompetensutveckling. Å andra sidan föreslår utredaren också att professionsprogrammet (för lärare?) ska innehålla utrymme för enskilda lärare att ”ackumulera tid” för att genomföra längre individuella utbildningsinsatser.

Sveriges Skolledarförbunds uppfattning är att professionsprogrammen i första hand bör bestå av sådana insatser som det finns generell acceptans kring att de är verkningsfulla och leder till framgångsrik fortbildning. Individuella insatser och satsningar riktade mot enskilda lärare ska ligga utanför programmet och även fortsättningsvis främst vara en del av huvudmannens arbetsgivaransvar.

Utredaren skriver att ”det framstår som orimligt att så centrala och omfattande uppgifter som att ge landets alla rektorer dess enda och grundläggande utbildning (befattningsutbildningen) sker i form av upphandlade uppdragsutbildningar och inte i form av reguljära utbildningar vid universitet och högskolor”. Sveriges Skolledarförbund menar tvärt om att det är högst *rimligt* att så är fallet så länge lärosätena inte förmår omforma traditionella arbetssätt så att både innehåll och form framstår som relevanta för skolledare.

Statens sätt att styra lärosätena medger en stor frihet för det enskilda lärosätet att utforma kurser och utbildningar, även om examensmålen är gemensamma och politiskt fastslagna. Erfarenheten ger vid handen att upphandlingen har varit nödvändig för att garantera nivå och innehåll på utbildningen. Sveriges Skolledarförbund förordnar starkt att denna ordning behålls även efter att reformen om professionsprogram implementerats.

I samma kapitel kommenterar utredaren den frånvaro av kompetensbeskrivningar som han menar präglar det svenska skolsystemet. Han finner det anmärkningsvärt att beskrivningar av lärarskicklighet inte tagits fram av varken lärarprofessionen, lärarutbildningarna eller den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Sveriges Skolledarförbund ser ingen anledning att argumentera emot utredaren på denna punkt men vill ändå passa på att framhålla det lokala partsgemensamma arbete som framtagandet av lokala lönekriterier innebär. Avsikten med dessa är, åtminstone om de är väl fungerande, att främja och belöna just lärarskicklighet. Det svenska systemet med individuella och lokalt bestämda löner kan ha bidragit till att nationellt bestämda kriterier för lärarskicklighet inte har tagits fram.

I det här sammanhanget vill Sveriges Skolledarförbund lyfta fram att förbundet ett flertal gånger påpekat behovet av att lärarprofessionen gemensamt tar ställning i pedagogiska frågor där nationell likvärdighet är viktig. Ett aktuellt exempel är frågan om hur stor vikt som bör läggas vid resultaten av de nationella proven vid betygssättningen. Det finns ett antal sådana frågor där professionen borde ta ställning snarare än lagstiftaren. Forum för sådana diskussioner saknas dock inom utbildningsområdet. Det återstår att se om professionsprogrammen kan bidra till att sådana forum stimuleras fram.

5. Kap 5 Utvecklingsmöjligheter för legitimerade lärare och rektorer – professionsprogrammet i praktiken.
 - Utredaren föreslår att ett nationellt professionsprogram för legitimerade lärare och förskollärare samt för rektorer och förskolechefer ska inrättas för att främja professionell utveckling och skolutveckling liksom för att stärka professionernas attraktionskraft.

Sveriges Skolledarförbund är helt enig med utredaren och bedömer att införandet av ett strukturerat ramverk för professionsutveckling inom yrket har stora möjligheter att leda till förbättrade resultat för eleverna, bättre fungerande organisationer och mer attraktiva yrken.

I likhet med det förbundet framhöll inledningsvis, vill Sveriges Skolledarförbund än en gång poängtera kravet att professionsprogrammen planeras och konstrueras utifrån insikten om att lärar- och skolledaryrkena är skilda yrken med till stora delar skilda utvecklingsbehov och skilda kunskapsbaser.

Utredaren tydliggör att professionsprogrammets (för lärare) ramverk bara gäller legitimerade lärare. Sveriges Skolledarförbund bifaller denna begränsning när det gäller lärarna. Det professionsprogram som riktas mot skolledare kan däremot inte ha en sådan begränsning eftersom det inte ställs krav på lärarbakgrund för skolledartjänster i skollagen. Detta är ytterligare ett exempel på det omöjliga i att tala om ett professionsprogram för de båda yrkena.

- Utredaren föreslår att professionsprogrammet omfattar en möjlighet till nationellt erkännande av en enskild lärares eller rektors kunskap och kompetens på olika nivåer. En särskild instans ska, efter ansökan, pröva enskilda lärares och rektorers kompetensnivå och besluta om ett sk kompetenser erkännande.

Sveriges Skolledarförbund avråder från införande av denna del av reformen.

Förbundet har tagit del av de olika standards och system för att identifiera och erkänna kompetens som används i bl.a. USA och Australien och ser att de är kraftfulla och användbara instrument för att sätta mål och riktning för den professionella utvecklingen över yrkeskarriären.

Sveriges Skolledarförbundet ser gärna att den typen av skicklighetsbeskrivningar läggs till grund för planeringen av innehållet i de olika stegen i professionsprogrammen. Däremot avråder förbundet från införandet av en särskild instans med uppgift att bedöma ansökningar och besluta om kompetenserkännanden. Erkännandena skulle inte i praktiken ha någon konkret betydelse för en enskild lärares eller skolledares karriär. Enligt Sveriges Skolledarförbunds uppfattning riskerar denna del av förslaget istället att leda till missförstånd som kan ligga till grund för missnöje och sämre fungerande relationer på arbetsplatserna. Samt en ökande och i grunden onödig administration.

I synnerhet avråder förbundet från ett införande av kompetenserkännanden för skolledare. Det är svårt att se att ett sådant system har något att tillföra till dagens situation.

- Utredaren föreslår ett system med fyra nationellt regerade kompetensnivåer för legitimerade lärare och att det för vissa särskilt kvalificerade arbetsuppgifter ställs krav på en viss kompetensnivå på den lärare eller förskollärare som utför dem.

Sveriges Skolledarförbundet har full respekt för att det i första hand är lärarna själva som ska höras i frågor som gäller gruppens professionsutveckling. Men utifrån ett skolledarperspektiv förefaller det onödigt komplicerat och detaljerat med fyra kompetensnivåer utöver den grundutbildning som erhålls via lärarutbildningen.

- Utredaren föreslår att den första kompetensutvecklingsinsatsen i ett professionsprogram för lärare ska vara introduktionsperioden.

Sveriges Skolledarförbundet bifaller förslaget.

- Utredaren föreslår att vissa arbetsuppgifter bara ska få utföras av lärare som uppnått vissa överenskomna steg i professionsprogrammet för lärare.

Sveriges Skolledarförbundet har ingen annan uppfattning än utredaren när det gäller vikten av att lärare ska ha kompetens för de uppgifter de anförtros. I

dagsläget finns sådan reglering i behörighets- och legitimationslagstiftningen. Förbundet stödjer den befintliga regleringen men konstaterar också att olika huvudmän har olika lätt att leva upp till kraven.

Förbundet avråder regeringen från att i dagsläget införa ytterligare begränsningar för huvudmän och lärare gällande vilka skolrelaterade uppgifter olika lärare ska få utföra. Det är svårt att se att en sådan detaljreglering skulle gynna eleverna i skolor som redan idag har stora och växande svårigheter att rekrytera fullt behöriga och legitimerade lärare. Att fortsätta höja kraven riskerar snarare att öka skillnaderna mellan skolor i olika delar av landet.

Sveriges Skolledarförbund vill också uppmärksamma regeringen på att detaljerade regleringar av vilka lärare som får utföra vilka uppgifter riskerar att underminera arbetsledningsrätten för skolledningen.

Sveriges Skolledarförbund föreslår att regeringen i första hand prioriterar andra åtgärder för att komma till rätta med lärarbristen och återkommer till denna del av förslagen när situationen gällande tillgången till behöriga och legitimerade lärare har förbättrats.

- Utredaren föreslår två nationellt reglerade kompetensnivåer för rektorer

Sveriges Skolledarförbund har inte under utredningsarbetets gång föreslagit några kompetensnivåer för rektorer och tror inte heller att en sådan reform kommer att ha någon större påverkan för att driva utvecklingen mot de övergripande mål som reformen har.

- Mentorsutbildning för en introduktionsperiod med hög kvalitet

Utredaren föreslår att det på sikt ska krävas att den mentor som ansvarar för en nyutbildad lärares introduktionsperiod har avsedd utbildning för uppgiften. För att förbereda införandet av ett sådant krav föreslås att det redan nu satsas på att erbjuda lärare en mentorsutbildning på 7.5 högskolepoäng, dvs fem veckors heltidsstudier.

Sveriges Skolledarförbund ser att mentorsrollen är viktig för att ge nyutexaminerade lärare en bra start i yrkeslivet. Förbundets uppfattning är dock att det sällan saknas mentorskompetens hos legitimerade och erfarna lärare som får i

uppgift att introducera nya lärare. Bristerna i introduktionsperioderna, som definitivt är en realitet, handlar snarare om slimmade organisationer där tid för gemensam organisationsutveckling inte prioriteras.

Förbundet avråder därför från att det införs en särskild utbildning med syfte att utveckla mentorskompetens och föreslår istället att den förmågan utvecklas inom ramen för lärarnas professionsprogram.

- Rekryteringsutbildning för rektor som ett första steg mot kvalifikationsutbildning

Utredaren föreslår att regeringen bör överväga att ge några lärosäten i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med en rekryteringsutbildning för blivande rektorer och förskolechefer.

Utredaren återkommer på ett par ställen i texten till vikten av att vägen mot skolledarbefattningar är tydlig för alla. Förberedande skolledarutbildningar som en del av det reguljära kursutbudet på lärosätena föreslås vara en insats för en ökad tydlighet.

Det finns exempel på huvudmän som arbetar på ett bra sätt med rekryteringsutbildningar som erbjuds i första hand lärare som visat intresse och lämplighet för skolledaryrket. Öppna sökbara utbildningar i det reguljära utbildningsutbudet har, historiskt sett, inte varit lika framgångsrika.

Sveriges Skolledarförbund argumenterar inte mot utredarens förslag om sökbara förberedande skolledarutbildningar. Det är logiskt att ett yrke har en förberedande utbildning på akademisk nivå. Däremot är det, enligt förbundet, mycket viktigt att genomgången förberedande utbildning aldrig blir ett *lagkrav* för att få en skolledartjänst. Ett sådant krav skulle i praktiken innebära att kvalificerade sökande från andra branscher än skolan skulle tvingas säga upp sig från sina tidigare anställningar för att eventuellt sedan kunna få en skolledartjänst efter genomgången rekryteringsutbildning. Ett sådant krav skulle i praktiken vara kontraproduktivt och istället riskera att minska antalet kvalificerade sökande till skolledaruppdrag.

6. Kap 6. Kontinuerlig och relevant kompetensutveckling och fortbildning för lärare och rektorer

- Utredaren gör bedömningen att det är viktigt att regeringen fullföljer intentionen att göra en översyn av de många specialdestinerade statsbidragen på skolområdet för att t.ex. lägga samman eller förenkla vissa statsbidrag för kompetensutveckling.

Sveriges Skolledarförbund delar utredarens bedömning.

- Utredaren föreslår att en struktur för systematisk kompetensutveckling inrättas i ett professionsprogram för lärare, forskollärare och rektorer. Legitimerade lärare och forskollärare samt rektorer anställda i skolväsendet ska ges möjlighet att ta del av kompetensutvecklingsinsatser för att stärka yrkesskickligheten.

Sveriges Skolledarförbund ställer sig bakom utredarens förslag.

- Utredaren föreslår att legitimerade lärare ska erbjudas behörighetsgivande fortbildning inom ramen för professionsprogrammet när programmet har etablerats.

Sveriges Skolledarförbund har under hela utredningsarbetets gång varit starkt kritiska mot att professionsprogrammet för lärare ska omfatta utbildning på grundnivå. Sådana delar går inte att förena med den idé om progression som Sveriges Skolledarförbund förutsätter att professionsprogrammen ska vila på. Alla insatser som görs inom ramen för ett professionsprogram måste bygga vidare på en kompetens som läraren/skolledaren redan införskaffat sig.

Ansvar för att erbjuda utbildning för att komplettera en lärarexamen med utbildning i fler ämnen eller för fler årskurser etc menar vi istället bör vara en del av en högskolas reguljära utbildningsutbud. Alternativt kunna upphandlas av en arbetsgivare. Sådan breddning bör inte blandas ihop med professionens strävan efter mer fördjupad yrkesskicklighet och bör därför inte ingå i programmen.

7. Kap 7. Hur kan karriärstegsreformen och lärarlönesatsningen utvecklas?

Sveriges Skolledarförbund har i många sammanhang kritiserat utformningen av lärarlönelyftet. Utredaren skriver i betänkandet att ”satsningarna samverkar och överlappar varandra vilket ger otydlighet och stärker de negativa konsekvenserna”. Sveriges Skolledarförbund menar att det är angeläget att erfarenheterna från införandet av de båda reformerna tas tillvara inför planeringen av professionsprogram för lärare och skolledare.

8. Kap 9 Hur kan lärares, rektorers och förskolechefers administrativa arbete minska?

Sveriges Skolledarförbund ser med tillfredsställelse på det befintliga intresset för utvecklingen av lärares och skolledares administrativa börda och regeringens uttalade avsikt att minska denna. Förbundets medlemmar har under lång tid signalerat att dagens styrsystem och befintlig rättighetslagstiftning är kraftigt dokumentationsdrivande. Det är dock inte samma sak som att säga att lärare och rektorer utför ”onödig” administration. Det är ett konstaterande av att Sverige valt att ha styrsystem som bygger på uppföljning och kontroll i många led och att denna uppföljning och kontroll förutsätter att planer, handlingar, effekter och resultat dokumenteras och tillgängliggörs.

En tydlig indikation på den skevhet som våra medlemmar upplever mellan tillgängliga resurser och förväntad prestation är den jämförelse mellan Sverige och andra länder i Talis-undersökningen som utredaren hänvisar till. I jämförelse verkar svenska rektorer få avsevärt mindre administrativt stöd än sina kollegor i andra TALIS-länder. En inte alltför djärv slutsats är att det i Sverige i stor utsträckning är rektorer och lärare som utför de administrativa uppgifterna på tid som skulle kunna användas för att utveckla och förstärka undervisningen.

Sveriges Skolledarförbund ser med intresse och förhoppning på de olika projekt som pågår och som har som mål att hitta ett mer rimligt förhållningssätt till extern uppföljning och kontroll av skolans processer och resultat. Intressanta förslag från Tillitsdelegationen lyfter t.ex. fram vikten av att huvudmän flyttar administrativt stöd och resurser närmare ”golvet” så att medarbetarna där kan ägna sig åt sina kärnuppgifter.

- Utredaren gör bedömningen att regeringen särskilt bör analysera hur behovet av lärar- och rektorsresurser påverkas i utformningen av reformer. Även reformers konsekvenser för lärares och rektorers tidsanvändning bör analyseras.

Sveriges Skolledarförbund sympatiserar med tanken och uppmanar regeringen att i första hand se över vilka konsekvenser i form av tid för dokumentation och uppföljning som statlig lagstiftning och andra reformer får. Målet måste vara att i alla sammanhang väga vinsterna av reformen/insatsen mot de kostnader som medföljer i form av minskat fokus på kärnverksamheterna.

Ett kompletterande förslag är att politiker på alla nivåer har som rutin att överväga om det finns alternativa lösningar på ett problem än att ge skolorganisationen ytterligare en uppgift. Det utredaren så välformulerat kallar ”pedagogiseringen av ett generellt problem” är, enligt Sveriges Skolledarförbunds uppfattning, relativt vanligt och riskerar att sammantaget leda till att skolans resurser används på ett mindre fokuserat sätt.

- Utredaren föreslår att Skollagen bör tydliggöras om att huvudmännen ska se till att rektorer och förskolechefer har goda förutsättningar för att leda och samordna det pedagogiska arbetet och utveckla utbildningen vid enheten.

Sveriges Skolledarförbund stöder förslaget. Det nyligen fattade riksdagsbeslutet om att tydliggöra roll och ansvar för skolchefen som huvudmannens högste ansvarige tjänsteman har goda förutsättningar att bidra till förbättringar i detta avseende.

- Utredaren föreslår att Statens skolverk ska utforma en kompetensutvecklingsinsats om praktisk organisation och arbetsmiljö för rektorer och förskolechefer.

Utredaren grundar detta förslag på att Lärarförbundet anser att många rektorer och förskolechefer saknar kunskap om reglering på arbetsmiljöområdet. Någon hänvisning till en dokumenterad källa för uppgiften saknas och efterlyses av Sveriges Skolledarförbund.

Kunskap om och förtrogenhet med systematiskt arbetsmiljöarbete i skolan är viktigt för alla, medarbetare och chefer. Det finns en hel del aktiviteter med hög riskfaktor inbäddade i utbildning för barn och unga, inte minst inom undervisning i ämnen som slöjd, kemi och idrott. Sveriges Skolledarförbund har i olika sammanhang framfört att dagens system där rektor eller förskolechef kan hållas personligt ansvarig för arbetsmiljöolyckor är mindre väl fungerande. Förbundet har lyft förslag om att se över möjligheterna för att ansvaret för den fysiska arbetsmiljön läggs på en sidoordnad verksamhetsansvarig funktion.

Det finns många fördelar med att ge chefer bred och djup kunskap i organisatoriska frågor. Inte minst för att bygga organisationer där alla resurser används optimalt och där medarbetarna trivs och utvecklas och där verksamheten når goda resultat. Sveriges Skolledarförbund har tydligt markerat att fördjupade

kunskaper i ledarskap måste tillhandahållas alla rektorer och förskolechefer, såväl inom ramen för introducerande ledarskapsutbildning som inom ramen för ett fördjupande professionsprogram.

Förbundet ställer sig dock tveksamma till om det är Statens Skolverk som besitter den bästa kompetensen för sådan ledarskapsutbildning.

När det gäller ansvaret för lärares psykiska och organisatoriska arbetsmiljö vill förbundet påpeka svårigheten för en ansvarig chef att ta övergripande ansvar för lärares arbetsbelastning med den avtalskonstruktion som gäller för flertalet lärare idag.

- Utredaren föreslår att regeringen ger Statens skolverk och Statens skolinspektion i uppdrag att arbeta för att minska överdokumentationen i skolväsendet.

Sveriges Skolledarförbund förstår utredarens syfte men föreslår att det första steget borde vara att se över den befintliga lagstiftningen utifrån målsättningen att minimera de tillfällen där skolor behöver skriva utlåtanden eller inkomma med underlag i olika former.

- Utredaren föreslår att regeringen överväger att ge Statskontoret i uppdrag att utvärdera hanteringen av enskildas klagomål över skolväsendet enligt Skollagen.

Det är lätt att se värdet i tydliga vägar för elever och föräldrar att lämna synpunkter på, och kanske också tydligt kritisera, skolors beslut, handlingar och icke-handlingar. Barn och unga har en otvetydig rätt till en skolvardag fri från kränkningar och diskriminering. Elever med större behov har rätt att få hjälp att nå målen för utbildningen. Det finns ingen tveksamhet kring detta.

Samtidigt går det inte att förneka att lagstiftningens utformning, där föräldrar har fått besvärsmöjlighet gentemot skolprofessionens beslut, med stor sannolikhet har bidragit till den motsättningskultur som förbundet nu upplever råder på vissa håll. I allt fler sammanhang beskrivs kommunikationen mellan föräldrar och skola som en strid, där samsyn inte går att uppnå. Sveriges Skolledarförbund kan inte se att någon har något att vinna på att vi fortsätter längs med den vägen.

Sveriges Skolledarförbund stödjer en utveckling mot en mer tillitsbaserad styrning istället för den ensidiga fokusering på juridiska regelverk som har dominerat skolområdet den senaste tiden. Uppdraget till Statskontoret får gärna skrivas utifrån den utgångspunkten.

9. Kap 10. Hur kan fler erfarna lärare och rektorer stimuleras att söka sig till skolor med svåra förutsättningar?
 - Utredaren gör bedömningen att det behövs långsiktiga strategier för att vända karriärmönstren så att erfarna och skickliga lärare och rektorer väljer att arbeta på skolor med svåra förutsättningar.

Det är viktigt att villkor och arbetsmiljö är så pass bra överallt att inga skolor blir "bortvalda" av det skälet. Här kan skolhuvudmän behöva göra extra satsningar för att motverka tendenser till strukturella karriärrörelser bort från vissa skolor som bedöms ha större utmaningar än andra. I dagens situation med stor lärar- och ledarbrist blir konsekvenserna av sådana karriärrörelser extremt svåra för de elever som finns i de skolor som väljs bort.

Sveriges Skolledarförbund anser dock att skolledningen på en skola alltid måste få ha stort inflytande över vilka lärare som anställs på skolan. Det behövs absolut erfarna lärare på alla skolor, inte minst de med stora utmaningar. Men en skolledare ska ha mandat att bygga ett team med en lämplig blandning av kontinuitet och förnyelse i lärarkollegiet.

10. Kap 11 Behörighetsgivande utbildning för personer som är nära en lärarexamen.
 - Utredaren föreslår att försöksverksamheten med längre tidsbegränsade anställningar för den som arbetar som lärare och samtidigt läser en kompletterande pedagogisk utbildning som ger behörighet i ett eller flera ämnen där det råder brist på behöriga lärare, ska omfatta samtliga utbildningar som leder till en behörighetsgivande lärarexamen.

Sveriges Skolledarförbund stödjer förslaget.

- Utredaren föreslår att regeringen bör överväga en satsning för att förbättra huvudmännens ekonomiska förutsättningar att låta obehöriga lärare läsa en lärarutbildning samtidigt som de arbetar kvar i skolväsendet, och personer som arbetar i förskolan att läsa en förskollärarytbildning.

Sveriges Skolledarförbund stödjer förslaget.

Avslutningsvis vill Sveriges Skolledarförbund betona hur viktigt det kommer att bli att en reform om professionsprogram för skolledare och lärare implementeras på ett seriöst och omsorgsfullt sätt. Efter ett flertal mindre ansvarsfulla reformimplementeringar är tilliten mellan de olika nivåerna i styrkedjan skadad på vissa håll och vilar på en skör grund. Det måste redan tidigt i planeringsskedet diskuteras hur deltagande i professionsprogrammen ska möjliggöras i praktiken för skolledare och lärare och vilka förväntningar som ställs på de respektive aktörerna.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledarförbund

Matz Nilsson
Förbundsordförande